

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

Xiè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

1. Quins són els principals problemes en l'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials?

- a. El diferent paper dels llibres o els articles en les Humanitats i les Ciències Socials.
- b. Diferència entre les àrees de coneixement que s'ocupen de temàtiques universals i les àrees amb un objecte d'estudi delimitat territorialment.

És molt important:

- Definir quin tipus de professors vol la universitat catalana i concretar els aspectes docents, investigadors, de gestió, actitudinals i competencials que necessita.
 - Revisar i reajustar els criteris específics de l'àrea, així com dels camps emergents. Es proposa, també, homogeneïtzar els criteris d'avaluació de totes les agències de qualitat.
 - Considerar agents avaluadors externs (per exemple, que es puguin presentar avaluacions d'altres entitats, institucions, administracions, escoles, centres, museus...) que valorin l'impacte i la transferència cultural, científica i social dels projectes duts a terme.
1. Diferent paper dels llibres o els articles en les Humanitats i les Ciències Socials:
 - El model actual és insatisfactori. S'entén que tots dos tipus de contribucions són rellevants i complementàries: no s'ha d'excloure mai ni infravalorar els llibres, tot i que cal assumir que poden estar subjectes a ponderacions
 - L'avaluació dels articles en funció de l'impacte està àmpliament assumida (ISI), però caldria incloure altres llistats i valorar les publicacions electròniques, com les que s'estan desenvolupant sota el paraigües d'AQU Catalunya o de l'AGAUR. Així mateix, l'Agència s'hauria d'encarregar de concretar les diferents fonts d'impacte prioritàries per a l'avaluació de la recerca, i d'establir criteris clars i transparents sobre els índexs d'impacte i l'existència d'equivalències.
 - L'avaluació dels llibres i les sèries monogràfiques està condicionada per criteris editorials, com ara la internacionalització (presència d'investigadors de diferents països en el consell d'edició, país d'edició de la obra...), un consell d'edició potent, el llistat d'avaluadors, el comitè d'honor de la revista (si hi és), els treballs publicats amb un coautor estranger, el valor relatiu sobre citacions rebudes, el prestigi de l'editor, la visibilització institucional (presència en les biblioteques), l'edició per institució pública *versus* iniciativa privada, les ressenyes fetes sobre la obra al llarg de dos anys, el nombre d'exemplars, la concessió de premis, la bona distribució... Aquests criteris

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

- podrien donar lloc a un sistema d'indicadors que fins i tot permetés una certa avaluació quantitativa, o al menys d'ordre. Amb la constatació que no existeix un mecanisme establert, l'avaluació hauria de basar-se en *peer review* sobre els continguts (avaluació directa).
2. Diferència entre les àrees de coneixement que s'ocupen de temàtiques universals i les àrees amb un objecte d'estudi delimitat territorialment.
- En el primer cas, els criteris d'avaluació poden generalitzar-se quan es tracta de temàtiques universals, dins l'àmbit de les Arts, les Ciències Socials i les Humanitats. S'hauria de tenir present el camp en el qual el país rep més citacions, i la posició mundial que ocupa en aquest camp.
 - En les àrees amb un objecte d'estudi delimitat territorialment, s'han de tenir en compte els criteris de qualitat que aporti el mateix autor (informe d'autoavaluació). En alguns subàmbits són possibles les publicacions internacionals, atès l'interès que tenen per a investigadors d'altres països.
 - Cal tenir presents les publicacions periòdiques de prestigi dels diferents països.
 - Per a les nostres àrees, el llenguatge és un condicionant específic de la recerca que condiona el marc de l'abast, tal com succeeix a les Ciències Jurídiques. El llenguatge vehicular no pot ser mai penalitzat: en aquest sentit, es defensa que no es consideri que el català ni el castellà tenen menys valor que l'anglès, per exemple.
 - També s'haurien de considerar les obres de creació artística, les obres didàctiques i altres materials d'aplicació en l'àmbit concret valorades amb altres tipus d'indicadors. En determinats àmbits, les participacions en *workshops* per invitació representen un reconeixement important.
 - Els criteris per avaluar no poden menystenir que un dels fruits de la recerca són les eines o els instruments didàctics.

2. Qualitat d'una investigació versus qualitat de la difusió. Quins han de ser els criteris de qualitat en la investigació en Humanitats i Ciències Socials (per grups específics)?

- Un criteri és que la recerca sigui útil socialment. La qualitat de la recerca en didàctica s'hauria d'establir, preferentment, segons l'impacte en la pràctica docent i en la formació del professorat. Cal vetllar per la qualitat de la difusió.

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

- Un altre criteri és la qualitat del mitjà a través del qual es duu a terme la disseminació: publicacions en revistes indexades, llibres, publicacions d'àmbit local, conferències, ponències...
- Reconeixement social i acadèmic de la recerca: premis, mencions, reconeixements...
- Els criteris de qualitat en la recerca en Arts, Humanitats i Ciències Socials (per grups específics) s'han de valorar en funció d'un criteri mixt, basat en la confluència de tres perspectives:
 - a. Indicadors objectius (delimitar-ho?) que considerin les agències respectives
 - b. *Peer evaluation* (criteris d'expertesa)
 - c. Indicadors aportats per l'autoavaluació i altres indicis de qualitat
- Caldria atorgar més valor als convenis, contractes i altres documents que formalitzin els acords de col·laboració.

3. Criteris per determinar la ubicació d'una publicació en un llistat de referències. Quins dels criteris detectats en el punt anterior són pertinents?

- Inclusió a part de les revistes en l'ISI d'altres bases de dades d'impacte: Latindex, IN-RECS... Per a aquest apartat val, el que s'indica a la pàgina 1. La referència és a favor de les bases de dades en les quals es treballa en el si de la Generalitat de Catalunya.

4. Avaluació a través de referents *versus* avaluació directa de les contribucions. Poden ser complementàries?

- Sí, és important completar l'avaluació a través de referents amb l'avaluació directa de les contribucions.

5. Intensitat de la investigació (volum de publicacions) i figures d'acreditació. Diferents figures d'acreditació requereixen diferents volums i qualitat de la difusió?

- S'ha d'avaluar la qualitat i la quantitat.
- Cal tenir en compte la continuïtat i la discontinuïtat de la dedicació a l'activitat investigadora a l'hora d'avaluar la recerca. En cap cas, però, la discontinuïtat pot anar en contra de l'avaluació.

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

Xiè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

- Les diferents figures d'acreditació requereixen diferents volums i qualitats de la difusió. El més important és establir quins criteris s'han de complir en cada cas.

6. El paper dels grups de recerca en la producció i avaluació científica

- El paper dels grups de recerca es considera positiu, però cal tenir present que l'avaluació dels grups s'haurà de compatibilitzar en altres instàncies (CNEAI) amb la individual de cada investigador/ra.

S'hauria de tenir en compte:

- a. Arquitectura i organització del grup (elements objectius - operativitzar)
 - b. Tendència i progrés del grup en valors relatius
 - c. Accions de formació continuada en el grup
 - d. En grups emergents, estratègia per arribar a consolidar-se
 - e. Activitat internacional: incorporacions i contactes
- La dimensió del grup no hauria de ser un factor rellevant, sinó que ho hauria de ser la qualitat de la seva producció. Mai no s'hauria de penalitzar la publicació col·lectiva. En aquest aspecte es defensa l'autoria col·lectiva sempre que es doni el requisit que es tracti de treballs interdisciplinaris o interuniversitaris.

7. Potencial del grup investigador, context d'oportunitats i producció científica

- El finançament a projectes de recerca en les àrees de Ciències Socials i Humanitats és molt escàs.
- El grup de recerca estimula la producció científica i en promou amplament la visibilització, ja que s'incrementen les citacions rebudes.
- Cal la valoració relativa dels *inputs* i *outputs*, les ràtios de producció i les tendències de producció científica en relació amb la possible modificació quantitativa (nombre de membres) i qualitativa (nivell acadèmic i científic dels membres) del grup de recerca.
- Cal considerar, també, els aspectes i el potencial de transferència, la recerca contractada i els serveis institucionals.
- La realització de tesis doctorals és un bon indicador del potencial.

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

8. Investigació i transferència de coneixement en les Humanitats i les Ciències Socials. Problemàtiques i potencialitats

- Cal saber comunicar la Ciència i, en especial, en l'àmbit de les Humanitats i les Ciències Socials, mostrant el coneixements generats. Així doncs, cal establir punts de contacte amb la percepció pública de la Ciència, així com l'esperit crític necessari i valorar-lo.
- La transferència de coneixement és millorable, en línies generals, en les Arts, les Humanitats i les Ciències Socials. Cal tenir present, a l'hora de fer valoracions, que els ritmes d'implantació en la societat són més lents.
- De la mateixa manera, cal impulsar la valoració dels resultats de la recerca, de forma que incideixin en la generació, el desenvolupament i la millora de diverses facetes de la realitat quotidiana i actuïn com a agents transformadors tant en les institucions (socials, educatives, polítiques, etc.) com en la societat.
- En determinats sectors intensius en coneixement cal introduir innovacions i un augment de la productivitat, encara que sigui a nivell precompetitiu, de manera que es fomenti la consolidació d'especialistes en produccions diverses i la creació d'empreses.
- És positiu l'apropament de la tecnologia als diferents subàmbits de les Arts, les Ciències Socials i les Humanitats, ateses les oportunitats que ofereix a la innovació, la valoració i la transferència.

9. Altres

Des del Grup d'Educació s'afegeix que:

- Cal valorar l'impacte de les accions dels professors en la formació de formadors, la realització de jornades i congressos, i els documents que s'editen a la xarxa (web) o en diferents suports magnètics, com ara CD o DVD.
- S'han de revisar els aspectes a considerar sota els epígrafs relatius a «innovació, investigació i transferència», ja que tots ells tenen una visibilitat diferent en el món de les Humanitats i les Ciències Socials que en la resta d'àmbits del coneixement.
- En tot cas, es considera molt important que tots els indicadors a valorar i les ponderacions corresponents siguin transparents, que siguin accessibles a tothom

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

- La gestió docent i la mateixa docència haurien de figurar com a elements a valorar. En aquest sentit es pretén, amb bona lògica, que tant la valoració positiva de la docència com la gestió docent entrin a formar part de la valoració del professorat. Així mateix, s'hauria de valorar el fet de formar part de comitès editorials de revistes.
- Les agències d'avaluació haurien d'unificar els models de currículums o haurien de disposar d'un sistema de validació entre elles. En aquests moments, les bases de dades de les agències estatals i autonòmiques són diferents i no es comuniquen les dades. Es demana que no es doni el cas que el professorat sigui avaluat amb resultats diferents en funció de l'agència que els avalua.